

Esittävän taiteen valtionosuusuudistuksen info 26.11.2020

Kysymykset

Hakeminen

Onko tämä ainoa mahdollisuus hakea uuden lain piiriin, vai onko haku auki vuosittain?

- Haku aukeaa kolmen vuoden välein, jolloin mahdollisuus hakea lain piiriin.

Mihin voisi olla yhteydessä, kun haluaa arvioida ennen hakemuksen tekemistä, kumpi palvelee omaa toimintaa paremmin VOS vai Taike?

- Taiken avustuksista ja mahdollisuuksista osaa antaa selkeämmän kuvan Taiken erityisasiantuntijat, valtionosuusjärjestelmää liittyviin kysymyksiin vastataan ministeriöstä. Rahoituksen osalta hakijan kannattaa itse laskea kumpi on taloudellisesti kannattavampi vaihtoehto huomioon ottaen omarahoituksen sekä kunnan/kaupungin tuen.

Pitääkö kaikkien nykyisten vos:n piirissä olevien hakeutua uudelleen vos:n piiriin tammikuussa 2021?

- Pitää. Kaikki hakevat uusina hakijoina.

Voisiko hakulomakkeen kysymyksiä julkistaa jo aikaisemmin (12/2020)

- Tämä ei aikataulullisesti ole mahdollista, koska hakulomake valmistuu vasta tammikuun puolella.

Täytyykö vuoden 2020 kustannuskyselykin täyttää helmikuun puoliväliin mennessä?

- Kustannuskyselyn täyttäminen on pakollista. Opetushallitus lähettää lomakkeen täytettäväksi maaliskuun alussa 2021. Vastausaika päättyy huhtikuussa. Kustannuskyselyssä täytetään vuodet 2019 ja 2020.

Voiko tuotantoalusta hakea, mikäli sillä on pätevä johto?

- Voivat hakea, edellyttäen että lain 4§:ssä todetut valtionosuuskelpoisuuden edellytykset täyttyvät, ml. johtajan kelpoisuusvaatimukset.

Toimintayksikön säännöt

Kelpaako muotoilu "yhdistys tukee aatteellisesti ja taloudellisesti _____:n toimintaa"? Tämähän on siis käytännössä ylläpitämistä, mutta ei juuri sillä sanalla.

- Säännöistä tulee käydä ilmi, että tarkoituksena on joko tietyn nimisen toimintayksikön ylläpitäminen tai jonkin laissa tarkoitetun taiteenalan toiminnan ammattimainen harjoittaminen.

Pitääkö säännöissä lukea esittävän taiteen harjoittaminen vai riittääkö taiteenalakohtainen teksti kuten esimerkiksi jazzmusiikin harjoittaminen ja esittäminen?

- Riittää taiteenalakohtainen maininta, ks. yllä oleva vastaus.

Onko sääntöjen edellyttämät pykälät nyt nähtävänä jossakin? Saisiko selkeän "paperin" siitä, mitä säännöistä on löydettävä.

- Hallituksen esityksessä laiksi esittävän taiteen edistämisestä (4 §) säädetään valtionosuuden myöntämisen perusteista. Pykälää on avattu hallituksen esityksen perusteluissa.

Kelpoisuusedellytysten täytyminen tulee voida osoittaa esimerkiksi säännöistä. Säännöistä tulee käydä ilmi:

- a) että toimintayksikön ylläpitäjänä on kunta tai kuntayhtymä taikka sellainen yksityinen yhteisö tai säätiö, jonka sääntömääräisiin tehtäviin kuuluu esittävän taiteen esitystoiminnan harjoittaminen tai esittävän taiteen toimintayksikön ylläpitäminen
- b) Yksityisten teattereiden tai orkestereiden säännöistä tai yhtiöjärjestyksestä on käytävä ilmi, että toiminnan tarkoitus on muu kuin voiton tavoittelu. Säännöissä tai yhtiöjärjestyksessä on lisäksi todettava mahdollisen ylijäämän käytöstä, mahdollisten rahastojen varojen käytöstä sekä varojen käytöstä yhteisön tai säätiön toiminnan lakkauttamisen tai purkamisen yhteydessä.

Hallinto ja henkilöstö

Teatterinjohtajan koulutus: Mikä katsotaan soveltuvaksi ja riittäväksi koulutukseksi? Riittääkö esim. teatterialan maisterintutkinto vai tuleeeko johtajalla olla myös erityistä johtamisen koulutusta?

- Johtajalla tulee olla tehtävään soveltuva koulutus, riittävä perehtyneisyys tehtävälleen ja käytännössä osoitettu johtamistaito. Soveltuvaksi koulutukseksi katsotaan alan ammatillinen koulutus, jonka tutkinto on suoritettu. Riittävä perehtyneisyys tehtävälleen tarkoittaa pitkäaikaista alan työkokemusta. Käytännössä osoitettu johtamistaito tarkoittaa, että on toiminut esim. esimiestehtävissä. Erityistä johtamisen koulutusta ei edellytetä.

Nykyisissä VOS-teattereissa on useita kouluttamattomia johtajia, mutta ovat olleet johtotehtävissä pitkään, jotkut jopa kymmeniä vuosia. Tarkoittaako uudistus sitä, että näillä teattereilla ei ole mahdollisuutta nykyisellä johdolla päästä toistaiseksi voimassaolevan valtiosuuden piiriin vaan maksimissaan 3 v?

- Lakiin kirjatun siirtymäsäännöksen mukaan johtaja, joka on ennen tämän lain voimaantuloa otettu kyseiseen tehtävään täyttää edelleen kyseistä tehtävää koskevat edellytykset.

Täytyykö kahden johtajan teattereissa (taiteellinen johtaja ja hallintojohtaja) myös hallintojohtajalla olla teatterialan koulutus? Voiko organisaation ainoa päätoiminen vakinainen henkilö tehdä yhdistelmää hallinnollista ja taiteellista työtä? Tarkoitetaanko päätoimisella johtajalla hallinnollista vai taiteellista johtajaa?

- Hallintojohtajalta ei edellytetä teatterialan koulutusta, sen sijaan toimintayksikön toimintaa johtavalta päätoimiselta henkilöltä sitä edellytetään. Toimintayksikön toimintaa ja taiteellista toimintaa voi johtaa myös sama henkilö edellyttäen, että tämä täyttää sekä toimintayksikön toimintaa johtavalle että taiteellista toimintaa johtavalle säädetyt edellytykset. Taiteellinen johtaja voi olla myös eri henkilö ja sivutoiminen.

Onko johtaja päätoiminen, jos hän myös ohjaa esim. yhden tuotannon vuodessa?

- Ks. edellinen. Päätoiminen johtaja voi olla myös taiteellinen johtaja.

Tarkastellaanko uuden haun yhteydessä nykyisten vos-toimijoiden taiteellisen henkilökunnan ammattilaisuutta? Esim. jos töissä useampia näyttelijöitä, joilla ei todellista alan koulutusta vaan harrastaja tausta? Miten mahdollisesti vaikuttaa? Mitä tarkoittaa riittävä määrä muuta henkilöstöä?

Suomessa kuoroissa ovat käytännössä laulajat harrastelijoita ja vain taiteellinen johtaja ja mahdollisesti hallinto ovat taiteen ammattilaisia. Onko kuoro hakukelpoinen siis ylipäättään?

- Valtiosuuden saaminen edellytyksissä säädetään, että toimintayksiköllä on riittävä määrä muuta alan ammatillista henkilöstöä. Ammatillisella henkilöstöllä tarkoitetaan henkilöstöä, jolla on alan koulutus tai muulla tavoin hankittu riittävä alan tuntemus ja työkokemus. Riittävä määrä arvioidaan tapauskohtaisesti toimintayksikön koon ja toiminnan luonteen perusteella.

Taiteellinen johtaja; jos toimijalla on virallinen malli, jossa taiteellinen johto on nimetty ryhmä (ei puheenjohtajaa), miten tätä arvioidaan? Kyse on kokonaan ammattimaisesta taiteellisesta johtoryhmästä.

- Valtiosuuden myöntäminen edellyttää, että taiteellista toimintaa johtaa henkilö, jolla on tehtävään soveltuva koulutus tai riittävä perehtyneisyys tehtävälleen. Henkilö voi olla sivutoiminen. Mikäli toimintayksiköllä on taiteellinen johtoryhmä, tulee taiteellista toimintaa johtava, kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö olla nimettynä.

Henkilöstöä koskevat edellytykset ja pätevyys koulutuksen osin, koskeeko kaikkia työntekijöitä vai vain johtajaa?

- ks. aiemmat vastaukset.

Voiko henkilöstö olla osa-aikaista tai alihankintana ostettua?

- Henkilöstö voi olla päätoimista vakinaista, määräaikaista tai ostopalveluna hankittua (katsotaan määräaikaiseksi).

Onko nimetyille taiteelliselle johtajalle määritelty jotakin minimityöaika. Eli onko esimerkiksi 50 % työaika katsottavissa riittäväksi.

- Taiteellinen johtaja voi olla sivutoiminen, jonka työaika ei ole määritelty.

Korotettu valtionosuusprosentti

Koskeeko 60 prosentin korotus kaikkia henkilötyövuosia lastenteatterissa, jossa toiminta vakiintunutta ja koko toiminta kohdistuu lapsille? 60 prosentin korotus: miten lasketaan jos teatteri ei ole erikoistunut lastenteatteriin, mutta esittää jatkuvasti lastennäytelmiä?

- Ministeriö voi päättää, että korotettu valtionosuus myönnetään osaan toimintayksikön henkilötyövuosista. Korotettujen henkilötyövuosien määrä riippuu toiminnan koosta ja luonteesta. Edellytyksenä valtionosuuden myöntämiselle korotetun valtionosuusprosentin mukaisena on, että huomattava osa toimintayksikön toiminnasta on painotuksen perusteena olevaa toimintaa. Korotus koskee vain sellaisia toimintayksiköitä, jotka ovat toiminnassaan erityisesti profiloituneet kyseiseen toimintaan. Tarkkoja määrällisiä kriteerejä ei ole määritelty, mutta huomattavana osana ei pääsääntöisesti pidetä alle neljäsosan osuutta toimintayksikön koko toiminnasta.

Tuleeko lakiin tai hakuehtoihin kokonaisvaltaista listausta korotettuun valtionosuusprosenttiin oikeutetuille? (Tällä hetkellä nimetty vain esim. tanssi ja sirkus, lisäksi puheenvuorossa mainittu kuoro toiminta.)

- Korotettua valtionosuusprosenttia haetaan seuraavilla perusteilla:
 - * kiertue- ja vierailutoiminta (alueellinen, valtakunnallinen tai kansainvälinen)
 - * lapsille, kielellisille vähemmistöille tai erityisryhmille kohdistuva esitystoiminta
 - * erityinen kulttuuripoliittinen syy (hallituksen esityksessä erityisenä kulttuuripoliittisena syynä voidaan pitää muun muassa tanssi- ja sirkustaidetta sekä kuoro toimintaa niiden kustannus- ja tularakenteesta johtuen). Kulttuuripoliittinen syy voi olla myös jokin muu toimintakentän muuttuessa. Tästä syystä erillistä listausta ei ole tarkoituksenmukaista laatia.

Kuinka suuri osuus toiminnasta / esityksistä tulee olla kiertuetoimintaa, jotta voi saada korotettua valtionosuusprosenttia?

- ks. aiemmat vastaukset.

Katsotaanko 25% kiertue-vos talouden ja toiminnan luvuista?

- Korotettua valtionosuutta harkittaessa otetaan huomioon toimintayksikön koko toiminnan ja talouden volyyymi suhteessa kiertuetoimintaan.

Miten kirjataan korotusperusteinen toiminta jos on kiertue- ja lastenteatteritoimintaa tekevä tanssiteatteri?

- Hakulomakkeessa täytetään kukin korotusperusteinen kohta erikseen kyseisen korotusperustan osalta.

Korotetun vosin määrä?

- Valtionosuusprosentti on 37 % ja korotettu valtionosuusprosentti 60%.

Henkilötyövuodet

Lasketaanko henkilötyövuosiin kaikki teatterin työtehtävät?

- Henkilötyövuosiin lasketaan kaikki työtehtävät lukuun ottamatta kiinteistön huoltoon ja puhtaanapitoon liittyvää henkilökuntaa.

Lasketaanko htv-laskelmaan ostopalveluina hankitut työt. Esim. vaikkapa tilitoimisto, markkinointitoimisto, graafikko. Eteispalveluhenkilökunta ja vahtimestari varmaankin lasketaan henkilötyövuosiin?

- Kaikki mainitut lasketaan mukaan henkilötyövuosilaskelmiin.

Mihin perustuu nykyin voimassa oleva käytäntö, ettei esim. omia siistijöitä lasketa henkilötyövuosiin?

- Kiinteistökustannukset ovat hyväksyttävää kustannuksia yksikköhinnan pohjaa määriteltäessä. Henkilötyövuosia laskettaessa kiinteistön ylläpidosta ja huollosta vastaavan henkilöstön ei kuitenkaan katsota olevan olennainen osa esitystoimintaa.

Katsotaanko vierailuesitysten htv:t esittävän teatterin htv:ksi? eli vierailuesitysten htv:t ei tule automaattisesti vastaanottavan henkilötyövuosiin kuten ostopalvelutapauksessa tulisi. Tässä ehkä tulkinnanvaraisuutta, koska vapaa ryhmä voi myös olla "alihankkijana".

Kuka saa laskea vierailujen htv:t. Sääntöjä on tulkittu niin, että "viimeinen" maksaja saa htv:t. Eli jos vierailu toisesta teatterista, se teatteri maksaa palkan ja vastaanottaja esityskorvauksen, joka perustuu vierailijan palkkakustannuksiin, ja vastaanottajalle tulee htv:t (ei vierailijoille). Voiko sopia toisin päin, että "se joka maksaa palkat" saa htv:t? Miten vierailukorvauksille käy, nehan periaatteessa pitäisi olla htv-kelpoisia "palkka" kuluja?

- Toimijat sopivat keskenään yhteistyöstä (yhteistuotannot, vierailut, yms.). Suosittelemme selkeiden sopimusten tekoa siitä, miten kustannukset ja henkilötyövuodet jakautuvat. Olennaista on, että henkilötyövuodet saadaan ilmoittaa valtionosuuslaskennassa vain kerran, kun kyseessä on kaksi valtionosuustoimijaa.

Miten todennetaan, jos teatterin hallinnon tai markkinoinnin- ja viestinnän henkilöstön työpanoksesta osa kohdistuu muuhun kuin vos-toimintaan kohdistuvaa työtä (esim. kongressitoiminta)?

- Valtionosuustoimintaan kohdentuva työaika tulee voida todentaa työaikakirjanpidolla.

Talous

Onko kunnalla lainmukainen velvollisuus maksaa tukea tietty prosentti valtionosuudesta. Siis jos nyt vapaa ryhmä päätyy VOS-teatteriksi, niin onko taattua, kunnan avustus nousee tietylle tasolle?

- Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki ei edellytä kunnalta rahoitusosuutta esitystaiteeseen kohdistuvan toiminnan osalta.

Tuleeko hakemukseen liittää 6v -toiminta- ja rahoitussuunnitelma (toistaiseksi) ja 3v-suunnitelmaa (3v-hakemus)?

- Hakemukseen tulee liittää monivuotinen tavoitteita, toimintaa ja taloutta koskeva suunnitelma. Suunnitelman tulee olla 6 tai 3 -vuotinen.

Suunnitelmassa tulisi tavoitteiden osalta kuvata mm. taiteellisen toiminnan lähtökohdat ja ohjelmistopolitiikka: mitä tavoitellaan, esim. kotimaiset/ulkomaiset klassikot, uudet kotimaiset tekstit/sävellykset/koreografiat, toiminnan monimuotoisuus (poikkitaiteellinen toiminta, yhteistyö), eri väestöryhmien huomiointi, valtakunnallinen/alueellinen saatavuus (ml. nykyisen kaltainen alueteatteritoiminta/kiertuetoiminta).

Suunnitelmassa tulisi kuvata myös henkilöstöä koskevat tavoitteet (henkilöstörakenne, mm. tilapäisten, vakinaisten, taiteellisen, teknisen, hallinnon osalta) sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Kiinteistön osalta tulisi kuvata mm. sen omistus pohja sekä mahdolliset tulevat peruskorjaushankkeet.

Kaikki edellä mainittu tulee ottaa huomioon taloutta koskevassa suunnitelmassa.

Tarkastellaanko siis vuosien 2018, 2019, 2020 vai myös 2017 toimintaa? Onko mahdollista esittää vuoden 2020 toiminnan kustannukset, jotta luvut olisivat jatkoa ajatellen realistiset? Usealla nykyisellä Taiken toimijalla rahoitus on parantunut vuonna 2020, joten 2019 luvut eivät kuvaa toimintaa riittävän tarkasti.

- Hallituksen esityksen mukaisesti ministeriö tarkastelee henkilötyövuosista päättäessään kolmen edellisen vuoden tietoja. Valtionosuusjärjestelmän mukaisesti vuoden 2022 henkilötyövuosipäätöksen perusteena ovat vuodet 2018-2020. Koska vuosi 2020 on koronapandemian vuoksi poikkeuksellinen, ei valtionosuustoimijoiden osalta kyseistä vuotta käytetä suoraan laskennan perusteena. Vuoden 2020 tiedot tulee kuitenkin ilmoittaa, koska ne toimivat informaationa toimintayksikön toiminnasta.

Jos kunnan avustus laskee 2021-2023 aikana, mitkä ovat vaikutukset?

- Ministeriö vahvistaa toimintayksikön rahoitusta koskevan suunnitelman joko kolmeksi tai kuudeksi vuodeksi vuonna 2022. Suunnitelma on lähtökohtana vuosittaisten henkilötyövuosien vahvistamiselle. Mikäli toimintayksikön toiminnassa tapahtuu olennaista supistumista, voidaan suunnitelmasta poiketa.

Puheenvuorossa viitattiin, että toimijoilla tulee olla "riittävä rahoitus pohja eli sellainen, että valtionosuus on noin 30 % tuloista". Miten suhtaudutaan sellaisiin nykyisiin vos-toimijoihin, joilla tämä ei toteudu verrattuna uusiin hakijoihin? Käytetäänkö tässä molempien kohdalla harkintaa eli että osuus voi olla myös esimerkiksi 40-50% rahoituksesta jos muut edellytykset täyttyvät?

- Valtionosuus kattaa 37% yksikköhinnasta. Valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus toimii 1/3 periaatteella. Kokonaisuuden kannalta valtion rahoitus ei tulisi olla enempää kuin 37%. Sen piirissä on toimijoita, joilla 2/3 muuta rahoitusta ylittyy ja toimijoita, joilla 1/3 valtionosuutta ylittyy.

Toiminta

Missä määrin VOS-teatteriyhtiö voi tehdä teatterin ohella muuta kuin teatteria? Konsertteja, konferenssitoimintaa esimerkiksi? Voiko vapaa ryhmä hakea, jos osa toimintaa on opetustoimintaa?

- Valtionosuuksilla tuetaan ainoastaan esittävää taidetta tai musiikkia. Mikäli toimija ylläpitää esim. sekä teatteria että orkesteria, tulee toiminnat kirjata selkeästi sääntöihin. Molempien toimintojen osalta tulee täyttää valtionosuuskelpoisuuden edellytykset. Talouden osalta tulee näillä olla kirjanpidossa omat kustannuspaikkansa. Valtionosuus myönnetään erikseen teatteritoimintaan ja orkesteritoimintaan.
- Konferenssitoiminta eikä opetustoiminta ole valtionosuuksilla tuettavaa toimintaa.

Luetaanko yleisötyö esitystoiminnaksi teatterissa?

- Kyllä.

Onko nykyisen kaltainen alueteatteritoiminta mahdollista tulevaisuudessa kaikille toimijoille?

- Mikäli korotetun valtionosuuden saamisen edellytykset täyttyvät (vrt. nykyisen kaltainen alueteatteritoiminta)

Mikäli vuodet 2018 ja 2019 ovat olleet poikkeukselliset (remontti), voiko tällöin perustellusta syystä esittää remonttia edeltävän vuoden tiedot?

- Ei voi, ks. aiemmat vastaukset.

Teatterillamme ei ole vakituista, taiteellista henkilökuntaa, vaan se toimii eräänlaisena tuotantoalustana. Ohjelmisto valitaan vapaan kentän ammattilaisille avoimen teoshaun kautta. Ohjelmistoon voi hakea A) teatterin omaksi tuotannoksi tai B) vierailuesityksellä. Omat tuotannot saavat teatterilta tuotanto- ja työskentelytukea. Mikäli muut edellytykset täyttyvät, onko tämän kaltaisella toimintamallilla mahdollista hakea mukaan VOS-järjestelmään ilman, että teatterille täytyisi palkata taiteellinen henkilökunta ja että se säilyisi avoimena areenana mahdollisimman monelle tekijälle?

- Tuotantoalustat ovat valtionosuuskelpoisia, mikäli ne täyttävät lain 4 §:ssä säädetyt kelpoisuusedellytykset.

Valtionosuuslautakunta

Missä vaiheessa valtionosuuslautakunta nimetään? Vaihtuuko lautakunta ajoittain ja mistä löytyy henkilöt?

- Ministeriö nimeää lautakunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lautakunnan kokoonpanossa tulee olla laajaa kulttuuripoliittista ja valtionosuusjärjestelmään liittyvää osaamista.